

رقابت طراحی دروازه‌ی ورودی و مجتمع خدماتی-رفاهی منطقه آزاد چابهار

دفترچه مطالعات طراحی دروازه ورودی منطقه آزاد و مجتمع خدماتی رفاهی چابهار

کارفرما
منطقه آزاد چابهار

تهیه شده توسط طرح توطرح
به همت آقای دکتر ایوب علی نیای مطلق

www.tarh2tarh.com

تابستان 1404

مقدمه

مسابقه حاضر، با هدف طراحی ورودی برای شهر چابهار برنامه‌ریزی شده است؛ ورودی‌ای که موقعیت استراتژیک این شهر بندری را به‌عنوان تنها بندر اقیانوسی ایران برجسته می‌کند. انتخاب و ارائه دیدگاه‌های نوآورانه در چنین رقابتی، می‌تواند شکل‌گیری هویتی جدید و منسجم برای شهر را تسریع کند. چابهار در تقاطع مسیرهای تجاری، فرهنگی و اقلیمی قرار دارد و دروازه‌اش باید این چند لایه را دربرگیرد.

1. برنامه مسابقه

سازمان منطقه آزاد تجاری - صنعتی چابهار به عنوان یک نهاد مهم حاکمیتی و دارا بودن جایگاه ویژه ملی و بین‌المللی در نظر دارد به منظور دستیابی به ایده‌های برتر و خلاقانه، طراحی معماری فاز یک دروازه‌های ورودی را که مقرر است به عنوان نماد منطقه آزاد مطرح گردند، از طریق برگزاری مسابقه عمومی انجام دهد.

موارد طراحی

طراحی دروازه ورودی P۲ (همراه با محل استقرار پرسنل گمرک)

طراحی پلان و نمای مجتمع خدماتی رفاهی درجه ۳ (در ترکیب با دروازه ورودی)

کارفرما مسابقه

کارفرما: منطقه آزاد چابهار

مشاور مدیرعامل سازمان منطقه آزاد چابهار در امور عمرانی و زیربنایی: مهندس عبدالحکیم آصفی

داوران مسابقه

دکتر محمدرضا قانع، دکتر کوروش فتحی، مهندس محمد غفاری

معیارهای پایه ارزیابی

- طرح دروازه ورودی باید نمادی از صنعت، تجارت و فرهنگ مردم منطقه باشد.
 - طرح ارائه شده به صورت مدولار بوده و قابلیت گسترش و جابه‌جایی داشته باشد.
 - الگوی طرح‌ها باید یکسان و به اقتضاء موقعیت، دارای تناسبات متغیر باشد.
 - طرح پیشنهادی به عنوان شاخص منطقه آزاد، قابلیت نماد شدن را دارا باشد.
- همخوان با معماری بومی، مشخصات اقلیمی و جغرافیایی منطقه باشد.
- مصالح به کار گرفته شده باید از حیث جنس، رنگ، بافت و استحکام با شرایط محیطی سازگار باشد.
 - طرح پیشنهادی باید قابلیت اجرایی داشته و از نظر فنی و اقتصادی قابل توجیه باشد.
 - فرم، اندازه، ارتفاع و حجم المان سردر طراحی شده، به منظور ایجاد شرایط همگون بصری متناسب با فضای پیرامونی باشد.
 - طرح باید خلاق بوده و از فناوری روز صنعت ساختمان در آن استفاده شود.
 - نسبت به نحوه نورپردازی در شب و میزان رویت المان سردر، توجه کافی منظور شود.
 - توجه به اقلیم، موضوعات زیست محیطی و صرفه جویی در مصرف انرژی نیز از اهداف این طراحی محسوب می‌شود.
- مضامین حائز اهمیت در ایده‌پردازی طرح به شرح زیر می‌باشند:
- دعوت‌کنندگی: دروازه باید از طریق طرح فیزیکی خود حس خوش آمدگویی به ناظر را القا کند.
 - تبدیل‌پذیری: دروازه می‌بایست عرصه تبدیل فضا به فضای دیگر باشد.
 - ورود به یک منطقه صنعتی، تجاری، گردشگری و فرهنگی در عرصه ورودی به صورت یک نماد به ناظر القا شود.

- خوانایی فضا و فرم، تطابق فرم معماری با عملکرد مجموعه طراحی حائز اهمیت می‌باشد.

فرآیند مسابقه

جهت بررسی هر چه بهتر ایده‌پردازی‌ها و ارائه طرح‌های مناسب، مقرر شد تا به صورت دو مرحله‌ای مسابقه برگزار گردد. در گام نخست، شرکت کنندگان صرفاً به طراحی دروازه ورودی P۲ و طراحی مجتمع خدماتی رفاهی می‌پردازند.

مرحله اول مسابقه در تاریخ ۲۹ شهریور به اتمام خواهد رسید و بعد از بررسی توسط تیم کارفرما و داوران و اعلام نظرات، فینالیست های مسابقه انتخاب می شوند و طی جلسه دفاعیه طرح های خود را پرزنت خواهد کرد.

بعد از آن ۵ تیم که به مرحله دوم راه خواهند یافت که ملزم به انجام تغییراتی که تیم دآوری و تیم کارفرما ارائه دادند خواهند بود و تا ۱۲ مهر مهلت ارسال آثار را دارند. ۱۱-۰۵-۱۴۰۲

مرحله اول مسابقه

در نتیجه شرکت کنندگان محترم می بایست به طراحی موارد زیر بپردازند.

۱- طراحی دروازه p2

نکته حائز اهمیت این است که طراحی دروازه p2 باید قابل تعمیم بوده و امکان بسط دادن طراحی آن به بقیه دروازه ها p1-p3-p4-p5 فراهم باشد؛ یعنی به گونه ای طراحی شود که بتوان از آن به عنوان مبنا برای طراحی سایر دروازه ها در نهایت استفاده کرد.

از این رو طراحی می بایست به نحوی باشد که طرح در هر ۵ نقطه قابل اجرا باشد.

۲- طراحی پلان و نمای مجتمع خدماتی رفاهی درجه ۳

مطابق جدول ریز فضاها فضاها در دو طبقه همکف و روی همکف طراحی گردد.

اجزای مجتمع خدماتی – رفاهی درجه ۳			
ردیف	عنوان فضا	مساحت (مترمربع)	توضیحات
۱	سرویس بهداشتی	۱۵۰	
۲	نمازخانه	۲۰۰	
۳	جایگاه سوخت	۳۵۰۰	نیاز به طراحی ندارد
۴	خدمات خودرویی	۶۰۰	
۵	رستوران و کافی شاپ	۵۰۰	
۶	فروشگاه	۲۵۰	
۷	سوئیت و محلهای اقامتی	۲۵۰۰	
۸	فضای اداری و خوابگاه کارکنان	۴۰۰	
۹	واحد کمکهای اولیه	۵۰	
۱۰	پارکینگ وسایل نقلیه سبک و سنگین	۳۲۰۰	
۱۱	معابر داخل محوطه و دسترسی های اجزای مجتمع	۶۵۰۰	
۱۲	امکانات تفریحی ، محل بازی کودکان و ...	۲۰۰۰	
۱۳	فضای سبز ، درختکاری و آبنا	۱۱۰۰۰	
۱۴	تأسیسات	۱۰۰	
۱۵	واحد نگهداری و اطلاع رسانی	۵۰	
	جمع	۳۱۰۰۰	

پس از ارسال طرح‌ها توسط شرکت‌کنندگان و بررسی آن‌ها توسط داوران مسابقه، افراد منتخب طی جلسه دفاعیه از طرح‌های خود دفاع خواهند کرد.

دروازه های ورودی در نقشه ها با علامت P۱, P۲, P۳, P۲ و P۵ مشخص شده است. مقرر شده است یکی از اصلی ترین **دروازه ها یعنی دروازه P۲ ابتدا در مسابقه طراحی شده و** طرح آن به تمام ۵ دروازه بسط پیدا کند.

ورودی که باید طراحی شود

ورودی P۲

این دروازه در محل تقاطع محور نیکشهر - کهیر ساخته خواهد شد و به علت قرارگیری در مسیر جاده ترانزیتی چابهار - میلک و خط راه آهن چابهار - زاهدان ، نقش لجستیکی بسیار مهمی دارا می باشد.

آشنایی با بقیه ورودی ها

ورودی P۱

محور چابهار-راسک به عنوان اولین جاده مواصلاتی شهر چابهار که ارتباط این شهر را به سایر شهرهای استان از جمله ایرانشهر و زاهدان برقرار نموده ، نقش مهمی را ایفا می کند. پس از

افزایش محدوده منطقه آزاد چابهار در اسفند ۱۳۹۸ و الحاق محدوده منفصل ریمدان جهت ارتباط تجاری، مسافرتی با کشور پاکستان اهمیت این مسیر، دو چندان شده است.

ورودی P۳

این ورودی حد فاصل محدوده منطقه آزاد و شهر کنارک بوده و کلیه مسافرانی که از طریق هوایی (فرودگاه کنارک) به منطقه سفر می نمایند و همچنین کالاها و مسافران از مبدا و مقصد استانهای جنوبی کشور عمدتاً از طریق این دروازه، وارد منطقه آزاد می گردند.

ورودی P۴

این دروازه که در فاصله ۴۰ کیلومتری به سمت جاده ساحلی گواتر قرار گرفته به دلیل وجود اسکله های صیادی و تفریحی و جاذبه های گردشگری منحصر بفرد آن نظیر سواحل مرتفع ، دریاچه صورتی، کوه های مریخی و اسکله های مهم رمین، بریس، پسابندر و گواتر، علاوه بر نقش تجاری در بخش صیادی و گردشگری، نیز به عنوان یک عرصه ورودی متناسب در این مسیر جهت ورود یا خروج به منطقه آزاد دارای اهمیت ویژه می باشد.

ورودی P۵

این ورودی در محل محدوده منفصل منطقه آزاد در مرز کشور پاکستان قرار دارد و نقطه ورودی بازرگانان ، گردشگران و زائران کشور پاکستان می باشد.

مرحله دوم مسابقه

پس از برگزاری جلسه دفاعیه با حضور داوران مسابقه، ۵ طراح نهایی برای مرحله دوم انتخاب خواهند شد.

در این مرحله کارفرما و داوران بازخوردها و نکات اصلاحی را اعلام کرده و این ۵ نفر / تیم ملزم خواهند بود تا در زمان مقرر اصلاحات ذکر شده را اعمال نمایند و از طرحها دفاعیه نهایی کنند. در نهایت از این میان سه نفر برتر انتخاب می‌شوند. سپس نفرات اول تا سوم، ملزم خواهند بود فاز یک کانسپت طراحی خود را بر روی تمامی پنج دروازهی ورودی ارائه نمایند.

پس از ارائه کلیه طرح های نهایی، جایزه توسط سازمان منطقه آزاد چابهار به صورت مستقیم پرداخت خواهد شد. قرارداد طراحی فاز ۲ برای کلیه ورودیها و مجتمع خدماتی رفاهی در صورت صلاحدید سازمان منطقه آزاد، با یکی از برگزیدگان رتبه اول تا سوم منعقد شود.

موارد ارسالی توسط طراحان

از نوشتن نام طراح بر وی آثار جدا خودداری کنید، طرح های دارای نام از روند مسابقه حذف می گردند.

- رندر از تمام وجوه دروازه ورودی P۲ با فرمت JPG
- رندر از نورپردازی تمامی وجوه دروازه ورودی P۲ با فرمت JPG (با توجه به تاریک بودن منطقه، ارائه نورپردازی بسیار حائز اهمیت است)
- رندر از تمامی وجوه نمای مجتمع خدماتی - رفاهی با فرمت JPG
- رندر از نورپردازی تمامی وجوه نمای P۲ مجتمع خدماتی - رفاهی با فرمت JPG (با توجه به تاریک بودن منطقه، ارائه نورپردازی بسیار حائز اهمیت است)
- پلان مبلمان دروازه ورودی و گیت کنترل و بازرسی با فرمت JPG
- پلان اندازه گذاری دروازه ورودی و گیت کنترل و بازرسی (ساختمان پرسنل گمرک) با فرمت

JPG

- نقشه های اندازه‌گذاری تمامی وجوه نمای دروازه ورودی با معرفی متریا ل و جانمایی و توضیح عناصر نورپردازی با فرمت JPG
- سایت پلان مجموعه با فرمت JPG
- پلان مبلمان همکف (مجتمع خدماتی رفاهی) با فرمت JPG
- پلان اندازه‌گذاری همکف (مجتمع خدماتی رفاهی) با فرمت JPG
- پلان مبلمان طبقه اول (مجتمع خدماتی رفاهی) با فرمت JPG
- پلان اندازه‌گذاری طبقه اول (مجتمع خدماتی رفاهی) با فرمت JPG
- برش از ساختمان (مجتمع خدماتی رفاهی) با فرمت JPG
- جدول مساحت (تایتل) با فرمت JPG
- ارائه دفترچه شرح محتوای کانسپت طرح‌ها ، شرح عملکردها و متریا ل،توجیه فنی و اقتصادی با فرمت JPG
- شرح و ترسیم ایده ها و مراحل شکل‌گیری طرح با فرمت JPG
- فایل DWG شامل پلان ها و برش‌ها و جدول مساحت (تایتل) فایل اتوکد الزاما با ورژن ۲۰۱۰ یا پایین تر ذخیره و ارسال شود.
- یک عدد فایل شامل تمام پلان ها ،برش ،جدول مساحت و رندرهای دروازه ورودی و مجتمع خدماتی و رفاهی (تمامی مدارک) جهت ارائه طرح با فرمت pdf
- انیمیشن طرح با فرمت MP4 اختیاری
- توجه داشته باشید ساعت اتمام ثبت نام و ارسال طرح ها برای تمامی مسابقات تا ساعت ۱۴ تاریخ اعلام شده می‌باشد.

جایزه مسابقه

تمامی مبالغ جوایز مسابقه توسط سازمان منطقه آزاد تجاری صنعتی چابهار به صورت مستقیم پرداخت خواهد شد.

نفرات اول تا سوم، ملزم خواهند بود فاز یک کانسپت طراحی خود را بر روی تمامی پنج دروازهی ورودی ارائه نمایند.

- مبلغ کل مسابقه : ۶.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال (به حروف شش میلیارد ریال) می باشد.
- نفر اول : مبلغ ۳.۵۰۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال (به حروف سه میلیارد و پانصد میلیون ریال) + لوح تقدیر سازمان منطقه آزاد چابهار : که پس از تایید اصلاحات نهایی توسط کارفرما پرداخت خواهد شد.
- نفر دوم : مبلغ ۱.۰۰۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال (به حروف یک میلیارد و هفتصد میلیون ریال) + لوح تقدیر سازمان منطقه آزاد چابهار : این مبلغ پس از تایید اصلاحات نهایی توسط کارفرما پرداخت خواهد شد.
- نفر سوم : مبلغ ۸۰۰.۰۰۰.۰۰۰ ریال (به حروف هشتصد میلیون ریال) + لوح تقدیر سازمان منطقه آزاد چابهار : این مبلغ پس از تایید اصلاحات نهایی توسط کارفرما پرداخت خواهد شد.

ضوابط و مقررات مسابقه

کلیه آثار صحت سنجی خواهند شد و در صورت خدشه دار بودن اصالت اثر، طرح از مسابقه خارج خواهد شد.

آثار قبل از ارائه به هیئت داوران، توسط دبیرخانه مسابقه بررسی می‌شوند و در صورت رعایت شرایط مسابقه و مسائل فنی، برای داوری نهایی، به هیئت داوران ارجاع داده خواهند شد.

- قرارداد طراحی فاز ۲ برای کلیه ورودی‌ها در صورت صلاحدید سازمان منطقه آزاد، ممکن است با یکی از برگزیدگان رتبه اول تا سوم منعقد شود.

- در مورد افراد حقیقی که به صورت گروهی در مسابقه شرکت خواهند نمود تنها فردی که با عنوان سرگروه ثبت نام می‌کند جهت انجام مراحل مسابقه، به رسمیت شناخته می‌شود.

- برگزارکننده مجاز است طرح، آثار و مستندات رسیده را پس از اتمام مسابقه با حفظ و رعایت مالکیت معنوی به نحو مقتضی و با ذکر مشخصات صاحب طرح و به شیوه‌هایی که صلاح بداند منتشر نموده و یا به نمایش بگذارد.

- طرح و آثار ارائه شده، پس از پایان مراحل مسابقه مسترد نخواهد شد.
- به آثاری که پس از مهلت مقرر ارسال شود به هیچ وجه ترتیب اثر داده نخواهد شد.
- بر روی شیت‌ها هیچگونه کد، شناسه، نام، مشخصات، لوگو و امثالهم از سوی شرکت‌کننده، نباید درج شود.

- هرگونه انتشار طرح‌ها و ایده‌ها پیش از اعلام رسمی نتایج مسابقه، ممنوع است.
- کلیه حقوق مادی و معنوی آثار برگزیده، در مالکیت کارفرما خواهد بود. شرکت در مسابقه و ارسال اثر، به منزله قبول مقررات است.

- وضعیت کنونی پروژه زمین بایر است.
- تمامی طرح‌ها اجرایی و با رعایت کامل ضوابط شهرسازی و آتش نشانی و مساحت‌های اعلام شده باشد.

2. مبانی نظری ورودی

مقدمه

مدخل، محل وارد شدن و گاه زمانی و مکانی «در آمدن» به جایی را «ورودی» گویند و در معماری گذشته «درآیگاه» از معادل‌های آن است. آدابی همچون «اذن دخول» اهمیت ورود به مکان‌ها را از دیرباز مشخص کرده و به تبع آن، معماری هم برای تبیینش دست به تولیداتی ارزشمند زده است. اهمیت آن تا بدانجا بوده که حاجی قاسمی و نوایی در کتاب خشت و خیال، مکان را به دو حوزه کلی تفکیک می‌کنند؛ «ورودی و مابقی آن». ورودی‌ها، همواره هویت‌بخش فضای مجاورشان هستند و نزد مخاطبان جایگاه متمایزی دارند چرا که شأن فضای مجاورشان را تعیین می‌کنند. تغییر و تبدیل وضعیت و همچنین نفوذ به جایی را تذکر می‌دهند و می‌توانند در قامت یک کالبد مستقل به منصفه ظهور برسند.

اولین مکانی که در رویارویی با یک مکان با آن مواجهیم و با حضور در آن خصوصیات کلی فضا، آداب ورود، حد خصوصی و عمومی بودن و سایر ویژگی‌های فضا کشف می‌شود. کریستوفر الکساندر بر این باور بود با تمهید ورود برای یک فضا، آن فضا برای مخاطبانش هویت می‌یابد و تقویت می‌شود، نشانه‌گذاری شده و زنده‌تر نمایان می‌گردد. (الکساندر، 1977، ص 277). این مکان همواره دارای حال و هوایی خاص و بار معنایی ویژه‌ایست که با استناد به عوامل فیزیکی و ذهنی، آداب ورود به یک مکان را یادآور می‌شود. این بدان معناست که ورودی، مفصلی است که هم در عرصه داخلی و هم خارجی نفوذ کرده است و ویژگی‌های آن هر چه از برون به درون می‌رویم. نزدیکتر به ویژگی‌های عرصه داخلی می‌شود و بالعکس (پاکزاد، راهنمای طراحی فضای شهری، ص 2)

مبانی عمومی ورودی

وقتی جایی را ورودی می‌خوانیم به صورت پیش‌فرض، آنگاه:

- صحبت از نفوذ به یک مکان است. تا زمانی که یک مکان نفوذ پذیر نباشد، نمی‌توان از ورودی صحبتی به میان آورد.
- صحبت از محل تبدیل وضعیت‌هاست یعنی «قبل» به «بعد» تبدیل می‌شود و بیرون به درون.
- ورودی با خروجی متفاوت است؛

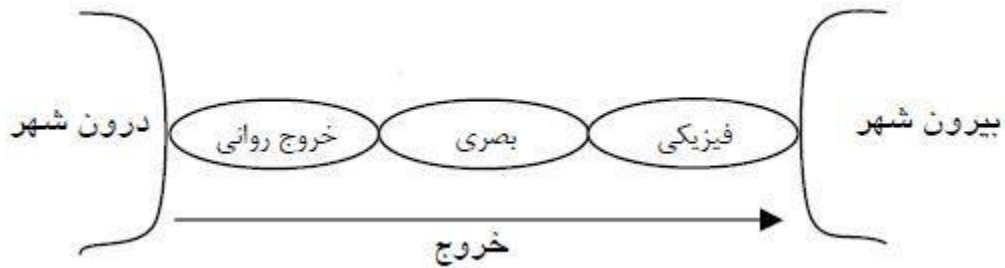
ورودی و خروجی شهر

مفهوم ورودی به یک حوزه شهری تعامل میان سه مفهوم «ورود روانی»، «ورودی بصری» و «ورود فیزیکی» است. «ورود روانی» به آن ساحت از عرصه ورودی اشراف دارد که مخاطب، انتظار و توقع ذهنی ورود به مکانی را دارد. در تداوم حرکت و با تقویت نشانه‌ها، مخاطب به نحو محسوس‌تری خود را جهت مواجهه با مکان جدید حاضر می‌کند، این ساحت ورود، «ورود بصری» نامیده می‌شود. با تقویت نشانه‌های بصری و با درگیر شدن مخاطب با شهر، «ورود فیزیکی» به تدریج ایجاد می‌شود. این سیر طبیعی و متعارف ورود به یک شهر است (آرمان‌شهر، صص 42-43). بنابراین ورود به یک شهر، تدریجی است، یعنی مثل حرکت در یک محدوده خاکستری حدفاصل سیاه و سفید است؛ پس سیال، منعطف و نامتعین است.

نمودار 1-3. ساحات ورود به شهر (ماخذ: آرمانشهر، 1379)

همین ترتیب برای خروج از شهر هم صادق است. برای خروج از شهر نیز ابتدا خروج روانی و بعد خروج بصری و نهایتاً در یک موقعیت مشخص خروج فیزیکی صورت می‌پذیرد.

نمودار 2-3. ساحات خروج از شهر (ماخذ: آرمانشهر، 1379)

در ادامه توقعات از طراحی ورودی شهر چابهار را در سه بخش مجزا شرح داده ایم تا چارچوب نظری مشخصی را برای خلق ورودی‌ها فراهم آورده باشیم.

توقعات از طراحی ورودی‌های شهر چابهار

توقعات از طراحی ورودی شهر چابهار را بر اساس مبانی نظری ورودی، مطالعات طرح جامع شهر چابهار و همچنین خواسته‌های کارفرمای محترم به طور خاص در این پروژه می‌توان از سه جنبه مورد بررسی قرار داد: توقعات کالبدی، توقعات عملکردی و توقعات معنایی.

توقعات کالبدی

هدف از توقعات کالبدی، خلق یک نشانه شهری خوانا و ماندگار در فرم و مصالح مرتبط با بستر است، به عبارتی فرم و ویژگی‌های محیطی و بومی آستانه شهر چابهار را صورت می‌بخشد که شامل موارد زیر است:

- مقیاس متناسب: باید مقیاس ورودی با مقیاس خودرو، عابر و ساختار شهری متعادل باشد، نه بیش از حد حجیم و نه بی‌اثر؛
- زبان معماری همساز با اقلیم: فرم و جزئیات باید پاسخگوی اقلیم گرم و مرطوب چابهار باشد؛
- جذابیت بصری: ورودی باید ترکیبی از انسجام بصری، تناسبات و هارمونی رنگی باشد تا توجه را جلب کرده و هویت دهد.
- مکان ساخت‌پذیری و اجرا: طرح نباید صرفاً مفهومی و دور از واقعیت اجرا باشد؛ مصالح، روش‌های ساخت و بودجه باید در نظر گرفته شود.
- ارتباط با منظر پیرامونی: طراحی باید به چشم‌انداز اطراف واکنش نشان دهد؛ مجاورت با مرزهای آبی، فضای سبز و بستر اطراف یا شهر باید لحاظ شود.
- در گذار بودن: صرفاً یک «درب» برای یک قلعه و ارگ قدیمی طراحی نمی‌کنیم که خط تقسیمی

میان محدوده‌های قبل و بعدش محسوب شود! بلکه صحبت از طراحی یک «آستانه» و یک «عرصه ورود» برای شهری است که می‌تواند سه مرحله «جدایی»، «گذار» و «پیوند» را به خوبی به نمایش بگذارد، آستانه ورودی چابهار می‌تواند دارای کالبدی باشد که لحظات «پیوند» به محدوده شهر را برای مخاطبان از طریق حس در گذار بودن فراهم کند. (علی نیای مطلق، 1401، ص27)

توقعات عملکردی

یک آستانه ورود زمانی کارکرد مناسبی دارد که مخاطبان آن را بپذیرند، وجودش را اضافی ندانند و علت وجودی آن را زیر سوال نبرند. برای این موضوع و دست یافتن به لایه‌های مختلف عملکردی آستانه، مسلماً در کنار مبانی نظری نیاز به مشاهدات میدانی و تدقیق بستر و ویژگی‌هایش ضرورت می‌یابد. در توقعات عملکردی، هدف پاسخ به نیازهای کارکردی آستانه‌های ورود است؛

- هدایت جریان ترافیک: ورودی باید به گونه‌ای طراحی شود که جریان ورود و خروج وسایل نقلیه و مخاطبان را سامان دهد و ازدحام یا سردرگمی ایجاد نکند.
- قابلیت نگهداری: عناصر به کار رفته در طراحی باید از نظر تعمیر، نگهداری، نظافت و بازسازی در دسترس باشند.
- روشنایی و امنیت شبانه: روشنایی معابر، نماها و نشانه‌های ورودی باید طراحی شود تا در شب نیز خوانا و امن باشد.
- دعوت‌کنندگی: با شنیدن نام ورودی همیشه این تصور به وجود می‌آید که قبل و بعدی هست و ورودی حائل میان آن‌ها می‌باشد. به همین دلیل معمولاً زمانی تعریف شده می‌خوانیم که بر روی مرز بیرون و درون استقرار یافته باشد. (پاکزاد، راهنمای طراحی

فضای شهری، ص 4). این عرصه که خود خاصیتی حائل‌گونه دارد نباید بازدارنده باشد. نباید فراموش کرد که کارکرد اصلی آستانه ورودی شهر، اتصال است نه انفصال؛

توقعات معنایی

ورودی به مثابه یک نماد، معانی مستوری دارد که متناظر با لایه‌های مقصد پیش رویش است. اینکه ورودی علاوه بر یک صورت صرف، واجد معناست، نکته حائز اهمیت است و در طراحی آن بهتر است به تمام این لایه‌ها توجه داشت. هدف شکل دادن به آستانه ورودی است که «چابهار» را بازنمایی کند؛ نه فقط یک فرم، بلکه یک احساس، خاطره و پیام؛ جنبه‌های ادراکی آستانه به مثابه یک امر ذهنی، آستانه را از یک وجود عینی محض فراتر می‌برد. این توقعات معنایی می‌تواند شامل موارد زیر باشد:

- بازتاب هویت محلی: طراحی باید ویژگی‌های بومی مردم بلوچ، تاریخ چابهار، سبک زندگی دریایی و نقش استراتژیک منطقه را در خود داشته باشد.
- بازنمایی آینده‌نگرانه: ورودی می‌تواند نویدبخش آینده‌ای روشن، مدرن و توسعه‌یافته باشد و چهره جدیدی از چابهار نشان دهد.
- تاکید بر معنای آستانگی: ورودی با تاکید بر مفهوم آستانگی، محلی برای حضور است و نه عبور صرف؛ به عبارتی مخاطب در این محدوده باید احساس حضور در آستانه یک منطقه مهم و متفاوت را داشته باشد. تردد صرف از یک مکان به مکان دیگر، فرصتی برای تأمل و مواجهه را فراهم نمی‌آورد در حالی که احساس حضور در آستانه ورود، ویژگی‌های مقصد را تقویت می‌کند.
- شأن تقرّب: آستانه ورودی چابهار در تمام موقعیت‌هایش بهتر است، شأن تقرّب به محدوده را به جا آورد؛ یعنی حس ورود به یک شهر متفاوت را القا کند. «مرز» میان بیرون و درون باید با معنا و احساس طراحی شود.

- پیام اجتماعی-فرهنگی: طراحی می‌تواند با توجه به موقعیت استراتژیک منطقه، پیام صلح، مهمان‌نوازی، پویایی اقتصادی و ارزش‌های فرهنگی را منتقل کند.
- امکان تبدیل به نماد شهری: اگر موفق باشد، ورودی می‌تواند تبدیل به لندمارک شود و در حافظه بصری مردم باقی بماند؛ همچون برج آزادی برای شهر تهران.

3. شناخت چابهار

در این بخش وجه تسمیه شهر چابهار و مکان‌های مهم و الهام بخش آن تدوین شده است تا بتوان به بهانه آن، طراحی ورودی شهر را در نسبت با «زمینه» هماهنگ‌تر کرد و در نهایت کلیتی یکپارچه و منسجم بین شهر و ورودی آن برقرار شود.

وجه تسمیه

زمینهای کنار دریا و کنار رود را «بار» می‌گویند «رود بار»، «دریا بار» در نوشته‌ها بسیار است و دهخدا بدان پرداخته - نظر غالب این است که نام چابهار تغییر یافته چهاربهار است چرا که این منطقه همیشه آب و هوای بهاری دارد. نظر دیگر این است که چون در قدیم مردم چابهار به این بندرچه بار می‌گفتند (به این دلیل که از مسافران می‌پرسیدند که چه باری دارند)، پس چابهار تغییر یافته «چه بار» است. چابهار در گویش محلی مردم این منطقه به کسانی گفته می‌شود که در اطراف چاه آب سکنی گزیده‌اند. در شهر چابهار جهت تأمین آب مورد نیاز مردم

در زمان قدیم از چاه‌هایی که مردم حفر می‌کردند استفاده می‌شده است و «چَه» به معنای چاه آب و «بار» به معنای پیرامون. این اصطلاح به مرور زمان با ورود غیر بومیان به شهر و توسعه آن به چابهار و چهار بهار تغییر یافته است.

چابهار (بلوچی: چهبار) شهری در شهرستان چابهار واقع در جنوب استان سیستان و بلوچستان ایران است. این بندر در کرانه دریای مکران و اقیانوس هند واقع شده است. بندر شهید بهشتی که در نزدیکی این شهر قرار دارد، تنها بندر اقیانوسی ایران که کشتی‌های اقیانوس‌پیما می‌توانند در اسکله‌های آن پهلوگیری کنند.

منطقه آزاد چابهار

منطقه آزاد چابهار به وسعت ۸۲۰۰۰ هکتار، در منتهی الیه شرقی کشور در کنار آبهای نیلگون دریای مکران واقع شده است. موقعیت این منطقه استراتژیکی به گونه‌ای است که نزدیکترین مسیر دسترسی کشورهای آسیای میانه به آبهای آزاد بوده و از شمال با کشور افغانستان و کشورهای آسیای میانه، از شرق با پاکستان و از جنوب با اقیانوس هند، وابستگی به حمل و نقل از این نقطه را ایجاد نموده است.

از این جهت به منظور توسعه ترانزیت و حمل و نقل، اقداماتی نظیر احداث فرودگاه بین‌المللی چابهار، راه آهن چابهار - زاهدان جهت اتصال خطوط ریلی جنوب به کشورهای همسایه و آسیای میانه در دست اقدام می‌باشند.

وجود اسکله‌های شهید کلانتری و شهید بهشتی با ظرفیت ۷۰ هزار تن نقش بسزایی در توسعه تجاری و اقتصادی این منطقه داشته است. همچنین مرز ریمدان با مساحتی بالغ بر ۵۰۰۰ هکتار به عنوان نقطه منفصل در منطقه مرزی با کشور پاکستان، می‌تواند ایران را از طریق منطقه چابهار به کریدور اقتصادی چین - پاکستان (cpec) متصل نماید.

از جاذبه‌های طبیعی منطقه می‌توان به کوه‌های مریخی در فاصله ۳۰ تا ۵۰ کیلومتری از شهر چابهار اشاره کرد که در تقسیمات جدید کشوری بخشی از آنها در محدوده اراضی جدید منطقه

آزاد واقع شده اند و به علت ساختار منحصر به فرد و اشکال متفاوت آن، به عنوان یکی از زیباترین عارضه‌های طبیعی ایران و جهان شناخته می شوند.

کرانه‌های اقیانوسی ممتاز و سواحل مرتفع به طول حدود ۱۶۰ کیلومتر که تا مرز کشور پاکستان امتداد دارند به همراه اقلیم معتدل و گرم در تابستان‌ها و هوای خنک در پاییز و زمستان، چابهار را به عنوان بهشت گمشده ایران از سایر نقاط متمایز نموده است.

بندر اقیانوسی چابهار به دلیل موقعیت راهبردی خود، که نزدیک‌ترین راه دسترسی کشورهای محصور در خشکی در آسیای میانه ترکمنستان، ازبکستان، تاجیکستان، قرقیزستان و قزاقستان به آب‌های آزاد است، اهمیت فراوانی دارد و ساخت‌وساز و سرمایه‌گذاری فراوانی در آن صورت می‌گیرد.

و مجتمع خدماتی-رفاهی منطقه آزاد چابهار

4. شرایط آب و هوایی چابهار

موقعیت جغرافیایی شهر چابهار، از نظر مختصات جغرافیای در 25 درجه و 17 دقیقه عرض شمالی و 60 درجه و 37 دقیقه طول شرقی واقع شده است. شرایط آب و هوایی ویژه‌ای را برای این شهر به وجود آورده است. عواملی همچون مجاورت با دریای عمان و خلیج چابهار، نزدیکی به مدار راس السرطان، تاثیر پذیری از بادهای موسمی اقیانوس هند و جریانات هوایی مدیترانه‌ای، هریک به نوبه خود اثرات مشخصی بر عوامل آب و هوایی این شهر به جا می‌گذارد، با توجه به میانگین درجه حرارت در طول سال که بیش از 26 درجه و میانگین رطوبت نسبی هوا که بیشتر از 76 درصد است (طرح جامع شهر چابهار، 1386) و در مجموع رژیم آب و هوایی و وضعیت اقلیمی آنرا در دسته اقلیم گرم و مرطوب قرار می‌دهد.

5. طبیعت چابهار

جاذبه های طبیعی و معماری چابهار آن قدر خاص هستند که اغراق نکرده‌ایم اگر به چابهار سرزمین شگفتی‌ها بگوییم؛ سرزمینی که تالابش صورتی و جنگل‌هایش در آب است و از چشمه‌هایش گل جاری می‌شود.

جنگل‌های حرا و خلیج گواتر

ما سراغ جنگل‌ها را در خشکی می‌گیریم اما برای دیدن جنگل‌های حرا باید دل به آب بزنید. قایق‌هایی که محلی‌ها هدایت می‌کنند شما را به دل جنگل‌های حرا خواهند برد. به دلیل وجود جنگل‌های حرا، خلیج گواتر در حال حاضر یک منطقه حفاظت شده است. یکی از زیباترین مکان‌های دیدنی چابهار همین جنگل‌های حراست. مهم‌ترین و وسیع‌ترین رویشگاه‌های حرا در سواحل شمالی و غربی جزیره قشم و همچنین در جنگل‌های بند استان بوشهر قرار دارند ولی بخشی از جنگل‌های حرا در نزدیکی بندر گواتر در استان سیستان و بلوچستان نیز یافت می‌شوند.

بزرگ‌ترین کوه گل افشان دنیا

اصولا ما انتظار داریم که از چشمه‌ها آب جاری باشد، اما از چشمه‌های گل فشان چابهار به جای آب گل جاری می‌شود. وجود گل فشان‌ها روی کره زمین به ایران محدود نمی‌شود اما بزرگترین کوه گل فشان دنیا که ارتفاع آن به ۵۰۰ متر می‌رسد در چابهار خانه کرده است که از مکان‌های دیدنی چابهار هم محسوب می‌شود.

ساحل فیتوپلانکتون‌ها(ساحل شب تاب)

شگفتی و جاذبه های سواحل چابهار ایران به مواردی که اشاره شد، ختم نمی‌شود. ساحل فیتوپلانکتون‌ها بدون شک یکی از بی‌نظیرترین و زیباترین سواحل شنی چابهار به حساب می‌آید. برای مشاهده این ساحل درخشان در شب باید در فصول سرد سال به آن سفر کنید. در فصلی از سال، وجود فیتوپلانکتون‌ها سبب درخشان شدن شن‌های ساحل به رنگ‌های شب تاب آبی و سبز می‌شوند.

آرزوها در سایه درخت مکر زن

مکر زن اسمی است که محلی‌ها روی درخت انجیر معابد گذاشته‌اند. انجیر معابد درختی است که ریشه‌های آن به جای داخل زمین روی آن را ترجیح داده‌اند و شاخه‌های متعدد آن مثل تاجی روی تنه درخت می‌نشینند. هر شاخه‌ای از این درخت که به زمین برسد به ریشه تبدیل می‌شود. این درخت که حال و هوای خاصی را به شما القا می‌کند از جاهای دیدنی چابهار است. محلی‌ها معتقدند که اگر کسی زیر چتر درخت انجیر معابد بنشیند و آرزو کند آرزوهایش برآورده می‌شود.

6. مکان و بناهای واجد ارزش در چابهار

در ادامه طیفی از معماری‌های دینی، نظامی، استعماری، محلی و نهادی آورده شده است تا تیم‌های طراحی دید عمیق‌تری نسبت به لایه‌های فرهنگی-تاریخی-اقلیمی چابهار پیدا کنند.

تلگراف‌خانه چابهار

قدیمی‌ترین بنای مدرن چابهار که در دوران قاجار (۱۸۶۳) توسط بریتانیا ساخته شد. با آثار معماری شاخصی همچون رواق هلالی، سایه‌بان‌های سفالی و چوبی، این ساختمان نشانه‌ای پر قدرت از تلفیق معماری مدرن و بومی استایرنافلائیو.

مسجد جامع تیس (مسجد تک مناره)

از بناهای صدر اسلام در روستای تیس، با معماری متأثر از هند و پاکستان، تزئینات رنگی، مناره، گنبد و شیشه‌های رنگی زیبا مورد توجه به مخاطبان است. نمونه‌ای از معماری بومی مذهبی با تأثیر فراملی و زیبایی‌شناسی فرهنگی در طراحی فرم.

قلعه پرتغالی‌ها (قلعه تیس)

دژ نظامی متعلق به دوران استعمار پرتغالی‌ها؛ بنایی با دیوارهای سنگی مستحکم، برج دیده‌بانی و جایگاهی استراتژیک، به عنوان نمادی از مقاومت فرهنگی و طرح پلان دفاعی بر مبنای موقعیت زمینی است.

قلعه پیروز گت و قلعه بلوچ گت

قلعه پیروز گت متعلق به دوران قبل از اسلام (ساسانی/پارتی) و قلعه بلوچ گت از هزاره اول پیش از میلاد؛ هر دو با ساختار پدافندی بر فراز تپه، مخازن آب صخره‌ای و نگرش اقلیمی-راهبردی طراحی شده‌اند. به عنوان نمونه‌هایی از تأمل در دفاع، اقلیم، سازه و فرم در تاریخ معماری منطقه.

آرامگاه سید غلام‌رسول

مقبره‌ای با معماری هندی-بلوچی که متعلق به قرن‌ها پیش (قرن ۵ هجری) است؛ گنبد سفید، تزئینات گچی و مقرنس‌های رنگی دارد نمونه موفق‌ی از معماری آیینی بومی با تأثیرات هندی.

موزه محلی چابهار (سابقاً ساختمان فرمانداری)

بنای دوران قاجار که اکنون به موزه مردم‌شناسی تبدیل شده است؛ نمایی مرمت‌شده با نمایش فرهنگ بومی و آثار محلی. مثال خوبی از تبدیل کاربری موفق و پیوند میراث فرهنگی با فضاهای عمومی معاصر.

حسینیه آل رسول و ساختمان قدیم گمرک

حسینیه‌ای با تزئینات قاجاری، طاق‌های جناقی و مناره واحد در بافت قدیمی شهر ایرنا؛ همچنین ساختمان آجری گمرک قاجاری با سقف چوبی و دیوارهای سنگ کپراک در شرق بازار ایرنا. نشان‌دهنده معماری مذهبی و بوروکراتیک تاریخی و انعکاس سبک‌های طبقه‌بندی‌شده در ساخت.

حسینیه آل رسول

ساختمان قدیمی گمرک

بازار قدیم چابهار (بازار ته‌لنجی‌ها)

این بازار با معماری غیررسمی اما کاملاً سازگار با اقلیم، در خود فرم‌هایی از سایه‌اندازی، تردد، ارتباط اجتماعی و باز و بسته‌شدن فضاها را دارد.

آب انبارهای سنتی چابهار

این آب انبارها به زبان محلی «هوتگ» نامیده می‌شوند، سازه‌هایی برای ذخیره‌سازی آب باران هستند که در گذشته نقش حیاتی در تأمین آب شرب و مصارف خانگی مردم این منطقه ایفا می‌کردند. این سازه‌ها معمولاً با خاکبرداری از زمین و ایجاد گودالی عمیق و سپس ساخت سکویی به نام «تُمپَگ» در اطراف آن ایجاد می‌شدند. آب باران از طریق کانال‌هایی به این گودال هدایت شده و ذخیره می‌شد.

منابع:

1. مهندسین مشاور معمار و شهرساز آرمانشهر با مدیریت پروژه دکتر مصطفی بهزادفر، (1391). **تهیه طرح ساماندهی ورودی‌ها و خروجی‌های شهر تهران**، مبدأ ورودی غربی، (ورودی تهران-کرج).
 2. مشاور آرمانشهر (1379). **ساماندهی محور ورودی آیت الله خامنه ای (مبدأ ورودی شرق قزوین)، شرق قزوین**.
 3. شرکت مشاور طرح و خانه (1386). طرح جامع شهر چابهار
 4. علی نیای مطلق، ایوب (1401). مبانی نظری ورودی شهر تهران، سازمان زیباسازی شهر تهران
 5. Alexander, Christopher & Sara Ishikawa & Murray Silverstein/ A Pattern -1
Language/ Oxford University Press/ 1977
 6. Van Gennep, A.(1961.) The Rites of Passage. University of Chicago Press
- جستجوهای اینترنتی (تصاویر):**
7. URL1: official website of Alibab, www.Alibaba.ir
 8. <https://www.eghamat24.com/blog/31008/shining-beach-of-chabahar>